

Grundig, men litt tungt

Rolf Marvin Bøe Lindgren
psykolog, Grendel evidensbasert psykologi

Galtas innføring i tolkning og rapportering med WISC-IV oppleves som gjennomarbeidet, men kunne nok tjent på enda en runde med språkvask.

MED DENNE BOKA har Galta begått en svært grundig gjennomgåelse av teorien bak WISC-IV, hva man måler, hvorfor det måles slik det gjør, og – ikke minst – hvordan man skriver rapporter med utgangspunkt i WISC-IV.

Boka har to hoveddeler. Delen om intelligensteori tar for seg siste nytt innen forskning, hvilken teori som ligger til grunn for WISC-IV, men også tilstøtende teori. Slik blir tradisjonen bak WISC plassert i en kontekst. Man får forståelse av hvor kompleks og omfattende forskningen bak intelligens faktisk er.

Delen om tolkning og rapportskriving gir en innføring i psykometri som grunnlag for å forstå hvilke forbehold man må ta før man trekker konklusjoner basert på resultatet. Til slutt gir Galta et eksempel på hvordan skrive rapport og formidle resultatet.

Ustrukturert tekst

Dette er tungt stoff. Og forfatteren er innovent mye. Ikke bare Catell-Horn-Carroll-teorien om intelligens, men også tilstøtende forskning og historie. Han skriver også om hvordan hjernen er bygget opp, og hvordan de forskjellige funksjonene i hjernen støtter opp om alle de små komponentene som til sammen utgjør kognitiv intelligens.

Når det blir så mye, bør det også jobbes *mye* med teksten under utarbeidelsen av manus. Dette er beklageligvis det største ankepunktet jeg har mot boka: Både stoffet og teksten er tung. Galta skriver korte, greie setninger. Men litt for ofte får jeg følelsen av at det er litt tilfeldig hvilket avsnitt en setning kommer inn i. Og hvor i avsnittet den blir plassert. Tanken sporer av fordi en setning setter i gang assosiasjoner til helt andre ting enn foregående setninger i samme avsnitt. Jeg hadde satt pris på langt bedre innsats fra forlaget her.

Men stoffet som er tatt med, er svært spennende. Særlig satte jeg pris på de grundige gjennomgangene av det som i WISC-IV kalles de *utøvende funksjoner*. Dette er nok nytt for mange. Galta forklarer hvilket forhold de har til GAI (som enkelt sagt er klassisk IQ) og FSIQ (som enkelt sagt er klassisk IQ veid opp mot mål som sier noe om elevens evne til å nyttiggjøre seg sine intellektuelle evner i skolesammenheng). Aha-opplevelsene var mange nok til at jeg fikk stort utbytte av boka.

Kontroverser

Galta er påpasselig med å diskutere forbehold og nyanser, og å gjøre klart at heller ikke WISC måler IQ helt nøyaktig, og at det er mange feilkilder. Vi ledes til å forstå årsaken til noen av dem. Samtidig kommer han selv med noen absolutter som jeg ikke helt støtter.

Det er for eksempel svært diskutabelt om det må gå et år mellom hver gang en person kan testes med WISC. Galta viser til øvningseffekten – altså at det er normalt å få litt høyere skår neste gang man tar en test. Mange av deltestene har ikke øvningseffekt. Og vi vet ikke egentlig om øvningseffekten kommer av at vi er blitt bedre til å ta testene, eller om vi har fått et urettferdig forsprang. Også i

normeringsgruppa brukes barn som aldri har tatt tester, sammen med barn som er vant med formatet. Følgelig kan en bedring i skår ved 2. gangs testing indikere økt validitet ved 2. gangs testing fordi barnet har fått bedre grep på det å ta tester. I RAPM-II-utgaven av Ravens matriser (den klassiske IQ-testen som bare måler flytende intelligens) utnyttet dette ved at det brukes to testsett – hvorav det kun er det 2. testsettet som gir tellende poeng. Hensikten med det første testsettet er nettopp øving.

Galta er etter mitt syn også temmelig kategorisk der hvor han skriver at det ikke er klokt å oppgi barnets IQ-skår til foreldre og pårørende. Jeg får svært ofte henvendelser fra foreldre som ikke fatter hva prosentiler og konfidensintervall er. Hvorfor ikke gi dem noe de skjønner litt, heller enn noe de ikke skjønner i det hele tatt? Min generelle erfaring er at heller ikke psykologer skjønner konfidensintervall. Foreldre har uansett krav på å få se testresultatet selv om man kanskje kan argumentere for at det er lov å tilrettelegge det før visning. Det er uansett diskutabelt om det er lovlig å sensurere sluttsummen, men det er selvsagt lov å fortelle dem mye om måleusikkerhet, og å legge vekt på profilen og mulige konsekvenser av denne, heller enn å legge for mye vekt på sluttresultatet.

Verdifulle refleksjoner

Jeg tror jeg satte aller mest pris på refleksjonene fra Helge Galta om at han aldri hadde hatt barn på sitt kontor som hang i gardinene, og at det er kompetansen som tester som avgjør om testsesjonen blir vellykket. Jeg har ikke så lang erfaring som han, og er åpenbart heller ikke *fullt* så kompetent som han. Min erfaring er at nesten uansett hvordan barna oppfører seg på venterommet, er det stort sett grei skuring å få dem til å oppføre seg rolig nok på kontoret til å få et valid resultat. Jeg satte også pris på hans refleksjoner over at det gjerne blir skrevet lengre rapporter enn nødvendig.

Alt i alt er dette et kjærkomment tilskudd til den altfor beskjedne mengden av litteratur rundt psykometri på norsk. Boka anbefales for de som er mer enn alminnelig motiverte til å sette seg inn i stoff som nok burde vært mer allment kjent enn det faktisk er.